

Fölvert vad menekül — amott az ég alján
 Lomha sas nagy, nehéz szárnya lebben aztán.
 Csőrében emberesont — s úgy messziről, távol
 Mintha két szörnyű fej nőne a nyakából . . .
 Maga a fáradt nap pihenőre szállva,
 Véres, vad, haragos szemmel néz reája,
 Sohsem jelent ez jót mi szegény hazánkra!

Egyszerre az asszony megáll — egy pajzs — nézi,
 Rajt ezüstös belük: Franciscus Perényi.
 De alatta a test . . . az a délezeg termet . . .
 Irgalmas nagy Isten, borzalom, mivé lett!
 „Fiam, édes fiam!” odarogy melléje,
 Hült ajkát szorítja esontja fehérjére.
 Mintha a lég adna választ rá azután,
 Zúg, suttog a szellő: „Anyám, édes anyám!”
 És a lebukó nap végső két sugára
 Nagy, vakító fénynyel vág a menyországba.

Evlia Cselebi török világutazó magyarországi útazásai. Evlia Cselebi XVII. sz. hírneves török utazó, a ki tíz kötetre menő útleírást hagyott hátra. Ennek VI-ik és részben V-ik kötete Magyarországon tett útazásait foglalja magában. Ezek az útazások 1660-on kezdődnek s Temesvár leírását, Nagyvárad ostromát, majd Magyarország és Erdély leírását s a magyarországi hadjáratokat 1661—64 között tartalmazzák.

Evlia Cselebi előkelő ember volt. 1611-ben született. Atyja Szulejmán szultán kíséretében jelen volt Buda elfoglalásánál 1541-ben, továbbá Szigetvár ostrománál és itt Szulejmán szultán halálánál. Nagybátyja Melek Ahmed pasa 1650-ben nagyvezér volt s az ő révén a török birodalom főméltóságaival összeköttetésbe jutott. Bizalmi embere volt a nagyvezéreknek, pasáknak s mindenütt ott járt a hadsereggel s előkelő küldetésekben volt része. Ez bőséges alkalmat nyújtott neki a világ megismerésére s Magyarország beúta-zására. 1660-tól 64-ig bejárta Magyarország és Erdély nagy részét s nemcsak a hódoltság területét. Járt Zrinyi Miklósnál is s leírja az ő udvarát, jellemét, vadászatait, stb.

A M. Tud. Akadémia Történelmi Bizottsága Vámbéry Ármin ajánlatára elhatározván Evlia Cselebi útazásai magyarországi részé-nek kiadását, fordításával dr. *Karácsony* Jánost bízta meg, a ki

ennek emberül megfelelt s bőséges magyarázó jegyzetekkel látta el a szöveget, mely főkép a tulajdonnevek írásában és megfejtésében sok helyen magyarázatra szorúl. E munka kiadásával hazánk XVII. sz. állapotainak ismerete igen gazdag forrással gyarapodott. Ára 10 korona (Budapest, 1904. 8-adrét 547 lap.)

Talpra magyar! Oláh veszedelem! Magyar és szász szövetség. Irta ifj. *Móricz* Pál debreczeni hírlapíró, ki a „Vidéki Hírlapírók Országos Szövetségé”-nek támogatásával tanulmányútát tett Erdélyben. Tanulmányozásának tárgya a nemzetiségi kérdés volt. Rövid, de esinosan írt tanulmányának veleje abban foglalható össze, hogy Erdélyben a magyarság meggyengült s a nemzetiségi törekvések a legkomolyabb veszedelemmel fenyegetik. A két nemzetiség közül (a szász és oláh) az erősebb és így a veszedelmesebb fél is a román. A román nemcsak a magyarságot fenyegeti, de az alig kétszázézer főnyi szásztságot is. Éppen ezért a szászoknak és a magyaroknak szövetezniök kell egymással a románok ellen. Érdekes és e tekintetben eredeti megfigyelés, hogy a szászokat rokonszenves népnek, a románokat pedig alattomos, ravasz népnek festi. Rettenetes szapora fajnak mutatja be a románt, a mi azonban nem áll. A román népelem természetes szaporasága az erdélyi magyarságé mögött marad. De megáll abban az értelemben, hogy míg a magyar századok folyamán át harezolt és elvérzett, addig az oláhság békén legeltette nyáját és elszaporodott s elfoglalta a föld jó részét. A tanulmány hangjára vonatkozóan is megjegyezhetjük, hogy igen éles, sőt néhol sértő módon nyilatkozik a románokról, a mivel nem javítjuk, csak rontjuk a helyzetet. De eltekintve ez apróbb hibáktól, a kis tanulmány komoly törekvés és becsületes igyekezet eredménye, s azért őszintén óhajtánók, hogy mentől szélesebb körben váljék ismeretessé s főleg óhajtandó volna, hogy a mindinkább pusztuló szásztság belátná azt, hogy nem a magyar elem az, melytől kínai fallal elzárkóznia kell, hanem más oldalról fenyegeti a veszedelem, melynek épen a magyarságra támaszkodva tudhatna leginkább ellenállani.

Genealogiai Füzetek, a *Sándor* Imre és *Sebestyén* József szerkesztésében Kolozsvárt megjelenő családtörténeti folyóiratának aug.—szept. száma gazdag tartalommal jelent meg s a kozmatelki ásátások alkalmából jórészt a Baresai Ákos és családja emlékezetével foglalkozik. *Sándor* Imre a Baresaiak eredetéről ír, *Dr. Endes* Miklós: Baresai Ákos Erdély közjogában ez. a. Erdély hivatalos négy peesétjének megállapítását méltatja, *Kelemen* Lajos Baresai Ákos pihenőhelyéről — *Kovács* István Baresai Ákos fejedelem érmeléséről ír. *Gyulai* Richárd Baresai Tamás leszármazási tábláját állította össze. Az adattár is Baresai leveleket közöl. A czímerék közt *Rácz* Viktor váradi Baranyai Literati Péter czímerét közli

1630-ból s *Kelemen* Lajos marosvásárhelyi Kovács Péterét 1630-ból, mindkettőt Brandenburgi Katalintól.

Maros-Torda vármegye nemes családjai összeállítása jelent meg e nyár folyamán *Palmay* József tollából, folytatásként Udvarhely vármegye és Háromszék vármegye nemes családjai után. Ez a kötet vékonyabb (144 l.) mint a két előbbi, mert a szerkesztő a „Turul” kritikája következtében mellőzte az egyes kimagasló alakok közéleti szereplésének tűzetesebb leírását. Egyebekben ez a kötet is hasonló elvek és módszer szerint készült, mint az előbbieik — nyomtatott források és főként a családok közlései alapján, melyek — természetesen — kritikával használandók.

Carmen Miserabile czímen (a mely Rogerius mester tatárjárásról írt munkáját juttatja eszünkbe, de ezzel semmi vonatkozásban nincs) dr. *Bárány* Gerő bölcséleti tanulmányt írt és adott ki különnyomatként az Uj Magyar Szemléből. „Az életet, az ember életét akarom szétszedni — úgymond — ki akarom mutatni, hogy a nagy mindenségben, a természetben és az ember életében nincs semmi sem, a mi megmagyarázná a dolgok létét. Át akarom szenvedni ismételten a világnak szenvedését és szenvedésemet tetézni fogom azzal a tudattal, hogy szenvedésemnek nincs oka, nincs ezéja és nincs semmi értelme.” Ezekkel a sötét accordokkal kezdi tanulmányát, melyen pessimisticus világnézet vonul végig, de a mely mély gondolkozásnak szüleménye és sötét alaphangja mellett is nagyon értékes és tanulságos olvasmány. (Bpest, 1904. 36 l. ára 1 k. 20 fillér.)

Az Olcsó Könyvtár új füzetei. Az Olcsó Könyvtár, ez a Gyulai Pál szerkesztésében, a Franklin-Társulat kiadásában megjelenő jeles gyűjtemény három újabb értékes füzettel gyarapodott. Az 1350—1352. számú füzet Keller Gottfried híres regényét, a „Falusi Romeo és Juliá”-t közli Elek Arthur magyaros, szép fordításában. Az 1357—1358. sz. „Brassai Sámuel emlékezete” czímmel Concha Győző egyetemi tanár akadémiai emlékbeszédét tartalmazza, a melyben a múlt század egyik legjelesebb magyarjának életét, működését és jelentőségét ismerteti. Az 1353—1356. sz. füzet Sandeau Gyula egyik legjobb vigjátékát közli, „La Seiglière kisaszszony”-t, Bürner Sándor könnyed, stilszerű fordításában. Az Olcsó Könyvtár egy-egy száma 20 fillér. Az eddig megjelent számok teljes jegyzéke bármely könyvkereskedésben ingyen kapható.